

مروری بر انواع خشونت علیه زنان در ایران در بین سال‌های ۱۳۹۹ الی ۱۴۰۰

سیده زهرا جعفری^{۱*}، فاطمه پروین^۲

تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۰۴/۰۴ تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۶/۲۸

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: خشونت علیه زنان مقوله‌ای تأثیر گذار بر سلامت زنان و جامعه است. با توجه به اینکه در بیشتر کشورهای جهان قوانینی برای منع خشونت علیه زنان تصویب شده است، اما ما همچنان شاهد آمار قابل توجهی از این معضل اجتماعی هستیم. در نتیجه هدف از این مقاله تعیین شیوع و علت انواع خشونت علیه زنان در ایران طی ۱۱ سال بین سال‌های ۱۳۹۹ الی ۱۴۰۰ بوده است.

مواد و روش کار: این مطالعه به صورت مروری در قالب بررسی مقالات از بانک‌های اطلاعاتی Google scholar, Springer, Pubmed, Proquest، انگلیسی و بانک‌های اطلاعاتی Magiran, Iranmedex و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، برای منابع فارسی همراه با مطالعات کتابخانه‌ای انجام شد. کلید واژه‌های جستجو عبارت بودند از: خشونت علیه زنان، خشونت خانگی، خشونت سایبری، زنان ایران، خشونت علیه زنان ازدواج کرده در منابع فارسی و کلید واژه‌های Domestic violence, Violence against women, cyber violence, violence against married women در منابع انگلیسی. در ابتدا ۱۸۵۵۱ مقاله استخراج شد که با مطالعه چکیده و عنوان مقالات و در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج در نهایت ۴۵ مقاله وارد مطالعه شد. معیارهای انتخاب مقالات شامل مقالات معتبر چاپ شده در بین سال‌های ۱۳۹۹ الی ۱۴۰۰ در زمینه خشونت علیه زنان در ایران بود.

یافته‌ها: نتایج نشان داد شایع‌ترین نوع خشونت علیه زنان در ایران خشونت روانی و پس از آن خشونت جسمی و کمترین خشونت از نوع جنسی می‌باشد. عواملی چون مشکلات اقتصادی-اجتماعی، اعتیاد همسر، سن، سطح تحصیلات، تعداد فرزندان، فضای سایبری، بحران کرونا و غیره عوامل زمینه‌ساز خشونت علیه زنان بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: خشونت روانی شایع‌ترین نوع خشونت علیه زنان در ایران محسوب می‌گردد. یکی از راه‌های کاهش بحران خشونت علیه زنان کمک به آگاه سازی زنان در رابطه با حقوق خود است. همچنین مداخلات قضایی، آموزشی، درمانی-بهداشتی نیز باید مدنظر قرار بگیرد.

کلیدواژه‌ها: خشونت علیه زنان، خشونت علیه زنان ازدواج کرده، زنان ایران، خشونت سایبری، خشونت خانگی

مجله پرستاری و مامایی، دوره بیستم، شماره چهارم، پی‌درپی ۱۵۳، تیر ۱۴۰۱، ص ۲۶۹-۲۷۹

آدرس مکاتبه: شیراز، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۷۱۳۶۲۰۰۴۳۱

Email: bahareh.jfr75sun@gmail.com

مقدمه

بیماری‌های التهابی، عفونت‌ها و... از عواقب کشنده و آسیب زای خشونت علیه زنان است که همچنان از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود (۱). در دهه‌های اخیر، خشونت خانگی که به معنای خشونت همسر علیه زن است، به عنوان یکی از مسائل مهم اجتماعی، بهداشتی و قانونی مطرح شده است (۲) همچنین زنان در مقایسه با مردان هم تراز خود در جامعه منابع مادی، منزلت اجتماعی و قدرت و فرصت‌های خودباوری و تحقق نفس کمتری دارند (۳) اصطلاح خشونت علیه زنان برای توصیف طیف گسترده‌ای از اعمال از جمله قتل، تجاوز جنسی، سوء رفتار عاطفی، ضرب و شتم، قاچاق، فحشا،

خشونت علیه زنان مقوله‌ای تأثیر گذار بر سلامت زنان و جامعه است، که هر ساله به قتل، نقص عضو و آزار روحی بسیاری منتهی می‌شود، همگی نشان از افزایش یک بحران دارد. بحرانی که هر روز به وسعت آن افزوده می‌شود. خشونت علیه زنان در خانواده در محیط بسته باقی مانده و به بیرون درز پیدا نمی‌کند. چه بسا مشکلات روانی چون تنهایی، افسردگی، اضطراب، وسواس و اختلال در خوردن و خوابیدن، سرزنش خود، اختلال روابطی و رفتاری و همچنین مشکلات فیزیکی شبیه شکستگی‌ها، آسیب اندام‌های داخلی،

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مامایی، گرایش آموزش، دانشگاه علوم پزشکی شیراز (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مامایی، گرایش بهداشت باروری، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

مقاله مروری، تعیین انواع خشونت علیه زنان و شیوع آن در شهرهای مختلف ایران طی ۱۱ سال اخیر است.

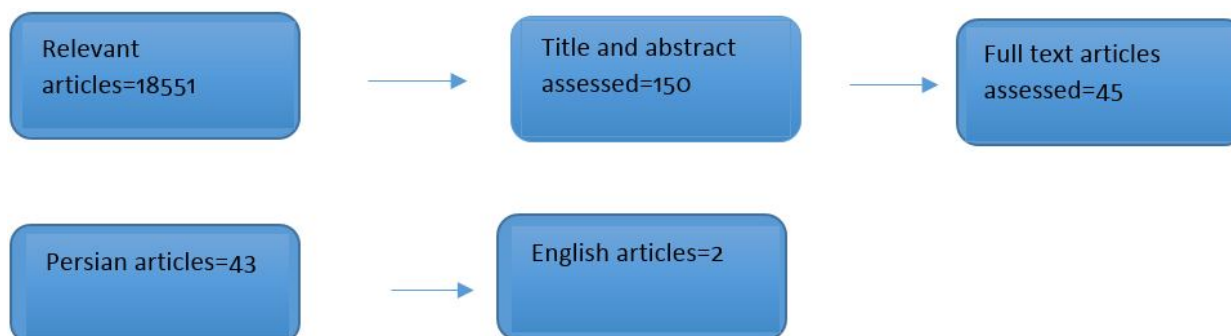
مواد و روش کار

برای انجام این مطالعه مروری گام اول یافتن مقالات با استفاده از کلیدواژه‌های خشونت علیه زنان، خشونت علیه زنان ازدواج کرده، زنان ایران، خشونت سایبری، خشونت خانگی در منابع فارسی و کلیدواژه‌های Domestic violence, women, cyber violence, Violence against در منابع انگلیسی استفاده شد. جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی انگلیسی به کشور Iran محدود شد. هدف ما تعیین شیوع و علل انواع خشونت علیه زنان در ایران بود. که در ابتدا ۱۸۵۵۱ مقاله استخراج شد. جستجو با استفاده از مقالات برگرفته از بانک‌های اطلاعاتی Google scholar, Pubmed, Elsevir, Springer, Procuest برای منابع انگلیسی و پایگاه‌های اطلاعاتی Magiran, Iranmedex برای منابع فارسی به همراه مطالعات کتابخانه‌ای انجام شد که با بررسی چکیده مقالات در گام دوم مقالاتی که دارای معیار ورود به مطالعه بودند از جمله مقالات معتبر چاپ شده در سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۱۰ در زمینه خشونت علیه زنان در ایران و مقالات چاپ شده در مجلات خارجی و ایرانی با همین مضمون انتخاب گشتند. با توجه به وسیع بودن دامنه خشونت علیه زنان در ایران فقط به موارد خشونت خانگی (جسمی-روانی-جنسی و...) - خشونت سایبری و خشونت علیه زنان در زمان کرونا در این مقاله مروری اشاره شده است. گام سوم حذف مقالاتی که دارای معیارهای خروج از مطالعه بودند که شامل خشونت علیه زنان باردار، کودکان و سالمندان و موارد خشونت علیه زنان مبتلا به اختلالاتی چون ناباروری، ماستکتومی، سرطان دهانه رحم و سایر اختلالات و در مواقع خاص از جمله خواستگاری و مطالعات بستر حقوقی می‌شدند که با مطالعه عنوان و چکیده مقالات مورد ارزیابی قرار گرفتند و در نهایت ۴۵ مقاله وارد مطالعه شد.

فحش‌وناسزا و تحقیر مورد استفاده قرار گرفته است. با وجود گستردگی این مفهوم در بین صاحب نظران درباره چگونگی تعریف خشونت علیه زنان اختلاف نظر وجود دارد (۲) طی یک پژوهش بزرگ که درباره خشونت علیه زنان در ایران، در ۲۸ مرکز استان کشور انجام شد، خشونت خانگی علیه زنان را به خشونت‌های زبانی، روانی، فیزیکی، حقوقی، جنسی، اقتصادی، فکری و آموزشی تقسیم کردند. خشونت فیزیکی مشخص‌ترین نوع خشونت است که در آن جسم فرد قربانی مورد هدف قرار می‌گیرد (۴). خشونت روانی نوعی از خشونت است که شرف، آبرو و اعتماد به نفس زنان را خدشه دار می‌کند و همچنین طبق مطالعات فراوان‌ترین نوع خشونت اعمال شده علیه زنان که در اکثر مواقع به علت ترس از آبرو بیان نیز نمی‌گردد (۴). خشونت اقتصادی یک رفتار خشونت آمیز از طرف عاملان خشونت است که با قصد و نیت قبلی در راستای گرفتن استقلال زنان و وابسته نگه داشتن آنان با محروم کردنشان از منابع مالی صورت می‌گیرد (۵). اما خشونت جنسی که بر اساس تعاریف ذکر شده صرفاً شامل دخول نمی‌گردد و حتی ازدواج اجباری دختران هم نوعی خشونت جنسی-روانی علیه آنان محسوب می‌گردد (۴).

از جمله علل زمینه‌ساز خشونت علیه زنان ایرانی در ۱۱ سال گذشته می‌توان به مشکلات اقتصادی-روانی، سو مصرف الکل، کووید-۱۹، سایبری، سطح تحصیلات، تضادهای خانوادگی، سن زنان، شغل همسر یا اشتغال زنان، نوع ازدواج (تحمیلی یا ارادی)، تجربه خشونت والدین در کودکی، کیفیت زندگی زناشویی، تفاوت‌های تربیتی-فرهنگی، جمعیت خانواده، مرد سالاری، عقاید دینی و سابقه کیفری همسر اشاره کرد.

با توجه به اینکه در بیشتر کشورهای جهان قوانینی برای منع خشونت علیه زنان تصویب شده است اما ما همچنان شاهد آمار قابل‌توجهی از این معضل اجتماعی در تمام کشورهای دنیا و از جمله ایران هستیم. البته آمارها و شیوع انواع خشونت‌ها بر علیه زنان به تفکیک کشورها و شهرهای مختلف متفاوت است. هدف ما از این

شکل (۱): فلوچارت انتخاب مقالات

یافته‌ها

خشونت‌هایی در جامعه و فرهنگ ایران، تلویحاً می‌توان میزان کم این نوع خشونت‌ها را ناشی از خود سانسوری و نزاکت زنان مورد مطالعه دانست (۲).

یکی از بزرگترین و مهم‌ترین پژوهش‌های پیمایشی درباره خشونت علیه زنان در ایران، طرحی ملی در مراکز ۲۸ استان کشور است که در دفتر امور اجتماعی وزارت کشور و مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری، اجرا شد در این تحقیق انواع مختلف خشونت خانگی علیه زنان در نه گروه تقسیم بندی شده است که عبارتند از: خشونت‌های زبانی، روانی، فیزیکی، حقوقی، جنسی، اقتصادی، فکری و آموزشی می‌باشند.

بررسی آمارها و مطالعات مربوط به خشونت علیه زنان با دشواری‌هایی همراه است زیرا بسیاری از زنان مورد خشونت قرار گرفته به دلیل ترس و یا موانع فرهنگی از بیان این مسئله خودداری می‌کنند. آمارهایی که ابعاد میزان وقوع خشونت خانگی را در سطح ملی نشان می‌دهد، حاکی است که ۸۹/۸ درصد از زنان ایرانی گفته‌اند در طول زندگی مشترک خود هرگز قربانی خشونت‌های جنسی و ناموسی نبوده‌اند. همچنین بیشتر افراد درگیر در خشونت‌های جنسی و ناموسی اعلام کردند که در حد پایین و خیلی پایین، در معرض این نوع خشونت‌ها بوده‌اند. البته با توجه به وجود نوعی الزام، جبر هنجاری، عرفی و حتی شرعی درباره اظهار چنین

جدول (۱): شیوع انواع خشونت علیه زنان در شهرهای مختلف ایران طی ۱۰ سال گذشته

نویسنده	سال	تعداد نمونه	شهر	خشونت جسمی	خشونت روانی	جنسی	سایر خشونت‌ها با ذکر درصد
فخارزاده و الهامی و همکاران (۲۰)	۹۴	۶۲۳	آبادان	۱۷/۸٪	۷۱/۷٪	۷/۱٪	تهدیدکننده حیات ۸/۳
شیخ بردسیری و خادمی پور و همکاران (۲۱)	۹۵	۸۳۶	اصفهان	۳۶/۶٪	۵۵/۳٪	۶/۶۶٪	—
زنجانی و سیف الهی و همکاران (۲۲)	۹۶	۴۰۰	ایلام	۲/۴۳٪	۳/۴۱٪	—	اقتصادی ۳/۱۸٪ اجتماعی ۲/۵۱٪
درخشان پور و همکاران (۲۳)	۹۲	۴۶۰	بندرعباس	۲۴/۸٪	۵۴٪	۶/۱۸٪	خشونت کلامی ۲۴/۸٪
قربانی (۲۴)	۹۷	۱۰۰۰	تبریز	۲۳/۸٪	۲۳/۷٪	—	تهدید ۲۳/۸٪
خوشه مهری و همکاران (۲۵)	۹۱	۱۰۰	تهران	۱۵٪	۵۰٪	—	کلامی ۱۰٪
محمدی و همکاران (۲۹)	۹۲	۴۰۰	نور آباد	۱۶٪	۳۲٪	۱۴.۵٪	۳۳.۵٪ اجتماعی و حقوقی
یاری نسب و امینی (۲۶)	۹۶	۲۰۶	بویراحمد	۳/۸±۳۹	۴/۷±۸۴	۱/۴±۷۲	اقتصادی ۳/۶٪ کلامی ۲/۴٪ خانگی ۳/۶٪
محسنی تبریزی و همکاران (۷)	۸۹	۱۴۲	یزد	—	۶۹/۷٪	۲۶/۸٪	—
کردی و همکاران (۱۹)	۹۵-۹۶	۳۱۰	اهواز	۷۳/۱٪	۲۶/۹٪	—	—
طالب پور و کریمی فر (۱۸)	۹۸	۲۰۰	اردبیل و کرمانشاه	۴۰/۶٪	اردبیل ۵۲/۶٪ کرمانشاه ۳۶/۶٪	اردبیل ۷۲٪ کرمانشاه ۳۵/۲٪	مالی دراردبیل ۶/۴۸٪ در کرمانشاه

کرمانشاه		۳۲٪		۳۴٪	
سفر	بیشترین میزان	۲۰۰	۱۴۰۰	۲۰۰	۱۴۰۰
ترکاشوند (۲۷)	۲۳،۱٪	۲۱،۳٪	۱۸،۹٪	۵۴۰	۹۱
غضنفری (۲۸)	۱۴،۸۷٪	۲۴،۸۳٪	۴،۳۶٪	۳۸۳	۸۹
زارع شاه‌آبادی و امینی (۱۱)	۳۳،۶۶٪	۸۱،۱۹٪	۸۵،۷۷٪	۱۲۱	۸۹
ندرپور (۳۰)	۲۹،۲۸٪	۱۳،۲۲٪		۱۹۴	۹۲
محمدی و میرزایی (۱۳)	۲۳٪	۳۷٪	۴۲٪	۲۰۰	۹۱

دوم انواع خشونت علیه زنان در نقاط مختلف ایران قرار می‌گیرد انواع دیگری از خشونت علیه زنانه از جمله اقتصادی، کلامی، خانگی، اجتماعی، حقوقی و تهدید کننده به حیات نیز در این جدول ذکر شده‌اند که درصد کمتری را نسبت به سایر انواع خشونت، به خود اختصاص داده‌اند.

در این جدول به بررسی شیوع انواع خشونت علیه زنان در شهرهای مختلف ایران طی ۱۰ سال گذشته پرداخته است و با توجه به داده‌های به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت میزان خشونت روانی در اکثر نقاط ایران در بالاترین سطح خشونت‌ها قرار دارد. همچنین طبق این جدول خشونت جسمی و جنسی در رتبه

جدول (۲): عوامل مؤثر بر خشونت علیه زنان به تفکیک شهرهای مختلف در ایران

نویسنده	سال انتشار مقاله	شهر	علت خشونت
طالب پور و کریمی فر	۹۸	اردبیل	تضاد خانوادگی
طالب پور و کریمی فر	۹۸	کرمانشاه	دخالت بستگان-عقاید دینی-تجربه خشونت-تضاد خانوادگی
زنجانی زاده و همکاران	۹۳	مشهد	سرمایه اجتماعی کمتر خشونت بیشتر
باغی و همکاران	۱۴۰۰	سقز	شغل-تحصیلات-بیماری مردان-سن-مدت ازدواج-درآمد خانواده
زارع شاه‌آبادی	۹۲	کوهدهشت	مردسالاری
محمدی و میرزایی	۹۱	روانسر	تجربه خشونت-اقتدار مردگرایانه-میزان همکاری مردان در خانواده
زنجانی-سیف الهی و همکاران	۹۶	ایلام	حمایت و آگاهی واعتماد و سرمایه اجتماعی-کیفیت زندگی زن‌شویی
حشیانی و همکاران (۲۵)	۹۱	تهران	تحصیلات-تعداد فرزندان-درآمد
محمدی و همکاران	۹۲	نورآباد (توابع استان فارس)	قدرت تصمیم‌گیری و طبقه اجتماعی
محسنی تبریزی و همکاران	۸۹	یزد	تربیتی-فرهنگی
غضنفری	۸۹	لرستان	سن زنان-جمعیت خانواده-سطح سواد-شغل همسر-تصور سلطه گرایانه همسر-تجربه خشونت والدین در کودکی
کردی و همکاران	۹۵-۹۶	اهواز	شغل و تحصیلات

بیشترین خشونت بین قوم آذری‌ها با میانگین ۱۲۲٫۲ و کمترین میزان خشونت بین کرد ها با میانگین ۱۱۳٫۹ بوده است-وضعیت اشتغال-نوع ازدواج (تحمیلی یا رادی)-تحصیلات-نسبت خویشاوندی باهمسر کمترین خشونت بین زوجین از دو قوم متفاوت بوده است	تکاب (۳ قوم آذری-کرد و فارس)	۸۹	زارع شاه‌آبادی و امینی
سطح تحصیلات و اشتغال زنان	بویراحمد	۹۶	یاری نسب و امینی (۴۱)
اعتیادهمسر-درآمدخانواده-فاصله سنی زوجین-اجباردرازدواج-تجربه خشونت توسط همسر	اصفهان	۹۵	شیخ بردسیری و خادمی پور و همکاران (۲۱)
اعمال قدرت توسط مرد-حمایت اجتماعی و افت سرمایه اجتماعی خانواده و بیشترین میزان خشونت بین قوم کرد بوده است	ارومیه (۳ قوم ترک و کرد و ارمنی-آشوری)	۹۰-۹۱	آقاخان و همکاران (۴۳)
مصرف سیگاروالکل-رضایت زناشویی-سابقه کیفری-سن و محل تولد-شغل همسر-مدت ازدواج-بیماری جسمی ۷۰درصد وروانی ۸٫۸درصد یا هر دو ۱۰درصد-نوع مسکن	آبادان	۹۴	فخارزاده-الهامی و همکاران

خشونت غیر کلامی و خشونت جسمانی تقسیم‌بندی کرده‌اند. الف_خشونت کلامی: این نوع خشونت عاملان خشونت با گفتارهای جنسی خود زمینه آزار قربانیان را فراهم می‌کنند و در واقع شامل تمام آزارهایی است که بر اثر کلام یا کنایه‌های کلامی بر زنان وارد می‌شود گفتارهای جنسی آزار رسان را می‌توان در قالب مفاهیمی همچون متلک‌های جنسی، پیشنهادهای جنسی، شوخی‌ها و طنزهای جنسی و نظایر آن به حساب آورد. بررسی تجربیات افراد مورد مطالعه؛ بیانگر خشونت‌های متعدد کلامی در موقعیت‌ها و فضاهای گوناگون است از بررسی مصاحبه‌های پژوهش می‌توان گفت، این نوع خشونت در میان زنان بی‌خانمان، شایع‌ترین نوع خشونت به شمار می‌رود. ب_خشونت غیرکلامی: در این نوع از خشونت اگرچه افراد با کلام یا گفتار خود به طور مستقیم قربانیان را مورد آزار قرار نمی‌دهند، بلکه با نگاه‌های هوس آلود، نشان یا نمایش دادن آلت تناسلی و خیره شدن به زنان، زمینه‌های آزار غیر کلامی زنان بی خانمان را فراهم می‌کنند_خشونت جسمی: خشونت جسمانی، عمدتاً شامل رفتارهای خشونت آمیز است که در آن، عاملان خشونت، به آزار فیزیکی قربانیان خود می‌پردازند. روابط جنسی گروهی، بغل کردن، بوسیدن و ایجاد روابط جنسی انجام گرفته به اجبار برخی از مفاهیم مورد تاکید توسط مشارکت کنندگان پژوهش بوده است (۶).

۲_خشونت فیزیکی

خشونت فیزیکی دامنه‌ای از رفتارهای خشونت‌آمیز مانند لگد زدن تا استفاده از اسلحه و به قتل رساندن قربانی را در بر می‌گیرد. (۲) در این نوع خشونت، جسم فرد قربانی مورد هدف واقع می‌شود. با توجه به آثار خشونت جسمی می‌توان آن را مشخص‌ترین نوع

جدول فوق به بررسی علل خشونت علیه زنان در مناطق مختلف ایران طی ۱۰ سال گذشته پرداخته است. براساس این جدول علل خشونت در نقاط مختلف ایران می‌تواند تحت تأثیر نژاد و قومیت و فرهنگ مردمان هر منطقه متفاوت باشد و گاهی نیز در بعضی زمینه‌ها با سایر نقاط همپوشانی داشته باشد. سایر مقالات به مواردی چون بحران کرونا و نقش سایبری به‌عنوان علل زمینه‌ساز خشونت علیه زنان اشاره کرده‌اند.

انواع خشونت علیه زنان:

اصطلاح خشونت علیه زنان برای توصیف طیف گسترده‌ای از اعمال از جمله قتل، تجاوز جنسی، سوء رفتار عاطفی، ضرب و شتم، قاچاق، فحشا، فحشو و ناسزا و تحقیر مورد استفاده قرار گرفته است. با وجود گستردگی این مفهوم در بین صاحب نظران درباره چگونگی تعریف خشونت علیه زنان اختلاف نظر وجود دارد (۲).

۱_خشونت جنسی

تجاوز به معنای نفوذ اجباری و یا زوری در واژن، مقعد یا دهان است. در تعریف گسترده‌تری که عموماً توسط پژوهشگران بیان می‌شود، تجاوز جنسی به معنی هر گونه اعمال جنسی اجباری است که لزوماً شامل دخول نمی‌شود؛ از لمس کردن تا تجاوز را در بر می‌گیرد (۵) ازدواج اجباری زنان از جمله خشونت‌های جنسی_روانی در حوزه خانواده است چراکه دختران در مهم‌ترین مرحله زندگی یعنی گزینش همسر مورد خشونت قرار می‌گیرند و آزادی در انتخاب همسر که یک حق طبیعی آنان است مورد بی توجهی قرار می‌گیرد (۴).

در مطالعه‌ای که فتحی و همکاران در سال ۱۳۹۸ انجام دادند انواع خشونت جنسی و مصادیق آن را به سه خشونت کلامی،

مخدر و الکل را بیان کرد. مطالعات زنجانی زاده و صلح آبادی و همکاری در سال ۹۳ به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و خشونت علیه زنان رابطه معکوسی وجود دارد. مطالعات مقدمی در سال ۹۶ نشان داد که فضای مجازی به عنوان پدیده‌ای نوظهور پیش روی زنان علاوه بر مزایای انکارناپذیر آن می‌تواند تهدیدی برای زنان محسوب شود از آن رو که می‌تواند نگاه جنسیتی و انواع خشونت‌های سایبری را به همراه داشته باشد. و در تأیید مطالعه مقدمی مطالعات همت پور و محسنی و مظاهری در سال ۹۶ نشان داد زنان در معرض انواع خشونت‌های کلامی و روانی و جنسی در فضای مجازی قرار دارند که در واقع همان نگاه جنسیتی و انواع خشونت سایبری را بیان کرده است و نشان داد که دست کم ۸۷ درصد کاربران زن با پیام‌های تهدید جنسی مواجه می‌شوند و بیشتر زنان در محدوده ۳۰-۱۸ ساله بوده‌اند. عضویت در گروه‌های مختلف و اعتیاد آنلاین احتمال آسیب و خشونت را افزایش می‌دهد. در نتیجه سایبری به عنوان علتی زمینه‌ساز برای خشونت علیه زنان نه تنها بی اثر نیست بلکه اثر بسزایی دارد.

مطالعات جعفری و فرامرزیان در سال ۹۸ در زمینه تحلیل پیام خشونت آمیز در کانال تلگرام استان اردبیل نشان داد از بین پیام‌های خشونت آمیز غیر جنسی علیه زنان که رایجترین نوع پیام بوده است بیشترین نوع خشونت عاطفی و روانی بوده است و از میان پیام‌های جنسی علیه زنان در کانال تلگرام اردبیل بیشترین خشونت هرزگی محض مردان و از بین خشونت برون خط در کانال تلگرام تهدید به تجاوز به عنف بوده است. که مطابق آمار مطالعات همت پور و محسنی که بیشترین خشونت در فضای سایبری را خشونت روانی عنوان کرده بودند در این مطالعه نیز بیشترین میزان خشونت مربوط به نوع روانی و عاطفی گزارش شده است. مطالعه احمدی و رهنوردی و همکاران در سال ۹۳ نشان داد که زنان ۳۵-۳۱ سال و با طول مدت ازدواج ۱۰-۶ سال بیشتر در معرض خشونت قرار گرفته‌اند. همچنین در مطالعات پوردل و همکاران نتایج نشان داد بین سن، سطح تحصیلات با میزان خشونت علیه زنان ارتباط معنادار وجود دارد، یعنی با توجه به آمار و پاسخ‌های پاسخ دهندگان هر چه سن ازدواج بالاتر باشد و یا تحصیلات زن و یا مرد و یا هر دو بالاتر باشد میزان خشونت در خانواده علیه زنان کمتر خواهد بود. مطالعات باغی و دالوند و همکاران در سال ۱۴۰۰ نشان داد بین شغل و تحصیلات و بیماری مردان و درآمد خانواده و سن زوجین و مدت زمان ازدواج با خشونت علیه زنان ارتباط مستقیمی وجود دارد. که ارتباط بین سن و طول مدت ازدواج در مطالعه احمدی و رهنوردی را تأیید کرد. نظریه آلبرت بندورا در اعمال خشونت مردان علیه همسرانشان معتقد است رفتار از دو راه آموخته می‌شود یکی مدل سازی و یکی دریافت پاداش پس کودکانی که به هر طریقی می‌آموزند که خشن

خشونت در نظر گرفت که مورد توجه فرد قربانی، خشونتگر و محققان قرار گرفته است (۴). همچنین تبریزی و همکاران در زمینه خشونت جسمانی علیه زنان بیان می‌کنند که این نوع از خشونت به صورت‌های مختلفی چون کتک زدن، شکنجه و قتل انجام می‌گیرد. این نوع خشونت به هر نوع رفتار اجتماعی که جسم زن را مورد آزار و اذیت قرار می‌دهد، قابل تعمیم است (۷).

۳_ خشونت روانی

خشونت روانی رفتار خشونت آمیزی است که شرافت، آبرو و اعتماد به نفس زنان را هدف قرار می‌دهد. این رفتار به صورت انتقاد ناروا، تحقیر، تمسخر و توهین و فحاشی‌های مداوم و تهدید به طلاق دادن زن یا ازدواج دوباره به کار می‌رود (۴) طبق گزارشهایی که زنان بیان می‌کنند، بدترین جنبه ضرب و جرح، خود این خشونت‌ها نیست بلکه عذاب روانی و زندگی در ترس و وحشت ناشی از آن است (۸) دکتر حسین یحیی زاده مؤلف کتاب خشونت خانگی علیه زنان در کتاب خود چنین نوشته است: (خشونت روانی نه تنها کم اهمیت جلوه کرده بلکه کمتر مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته است از این رو سعی کمتری در راستای تعریف آن انجام گرفته است)

۴_ خشونت اقتصادی

خشونت اقتصادی به معنای محروم کردن زنان از دسترسی به منابع اقتصادی و مالی است. با بکاربردن خشونت اقتصادی یا مالی، عاملان خشونت ممکن است سعی کنند مانع استقلال قربانیان خود شوند تا نتوانند آن‌ها را در شرایط وابسته به خود نگه دارند (۲) این نوع خشونت، رفتاری از روی قصد و نیت است که زنان را در کارهای مربوط به اشتغال، اقتصاد و دارایی تحت فشار، آزار و تبعیض قرار می‌دهد. مصداق‌های آن عبارت است از: پرداخت نکردن نفقه، خساست، کنترل و سواستفاده هزینه منزل، دریافت اجباری حقوق زن، تأمین نکردن نیازهای ضروری همسر و فرزندان، سوء استفاده از اموال و دارایی همسر (۹) در جوامع مردسالار افراطی، زنان تحصیل کرده در انتخاب کار با مردانی که از نظر تحصیلات پایینتر از خودشان هستند وارد رقابت می‌شوند و اگر موقعیت کاری مناسبی هم برایشان ایجاد شود از نظر دستمزد قانع کننده نیست. زنان در مقایسه با مردان هم تراز خود در جامعه، منابع مادی، منزلت اجتماعی و فرصت‌های خودباوری و تحقق نفس کمتری دارند (۳).

عوامل زمینه‌ساز خشونت علیه زنان طبق مطالعات انجام شده از سال ۲۰۱۰ تا سال ۲۰۲۱:

مطالعات مختلف نشان می‌دهند که عوامل مختلفی از جمله فردی و اجتماعی می‌توانند بر خشونت علیه زنان تأثیر گذار باشند. براساس مطالعات میرزانی و فیروزی در سال ۹۹ تأثیر کووید ۱۹ برافزایش میزان خشونت علیه زنان به علت مسائلی چون قرنطینه طولانی مدت -مشکلات اقتصادی-اختلالات روانی و سوء مصرف مواد

باشند ممکن است این رفتار را در بزرگسالی نیز ادامه دهند. علاوه بر یادگیری آن رفتارهای خشن را تفسیر نیز می‌کند (۱۰) مثلاً دختری که شاهد کتک خوردن مادر به خاطر سرپیچی وی از هنجارهای پدرش بوده است الگوی مردسالارانه را در ذهن خود پرورش می‌دهد (۱۱). در همین زمینه نیز بسیاری معتقدند خشونت خانگی علیه زنان هنوز به عنوان ابزاری برای تداوم و تقویت فرمانبرداری زنان از مردان، استفاده می‌شود. این نوع رفتار قابلیت انتقال از نسلی به نسل دیگر را دارد؛ زیرا پسوانی که شاهد خشونت علیه مادران هستند، در دوران بزرگسالی برای حل اختلافات خود پیش از سایر پسران به خشونت روی می‌آورند و در مقابل دختران شاهد خشونت علیه مادرانشان نیز نسبت به سایر دختران با احتمال بیشتر قربانی خشونت شوهران خود می‌شود (۱۲) مطالعات متفاوت محمدی و میرزایی و همچنین مطالعات شاه‌آبادی و نوروزی و سعادت‌بی به نقش اقتدار مردانه یا همان مردسالاری به‌عنوان علت زمینه‌ساز خشونت علیه زنان اشاره کردند (۱۳). در مطالعه که پورل دل و همکاران بر روی مقایسه خشونت علیه زنان روستایی و شهری انجام داده‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که؛ خشونت علیه زنان در زنان روستایی و شهری در ابعاد خشونت روانی، محرومیت مالی و محرومیت روانی و اجتماعی، خشونت فیزیکی، خشونت جنسی و گذشته مرد و خرافات تفاوت معناداری ندارد (۱۴).

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه مروری-روایتی که باهدف تعیین شیوع و علل زمینه‌ساز خشونت علیه زنان در ایران طی ۱۱ سال گذشته تدوین شده است، با توجه به آمار به‌دست‌آمده در اکثر مطالعات متوجه بالا بودن خشونت روانی حتی در فضای مجازی در مقایسه با سایر انواع خشونت در اکثر نقاط ایران می‌شویم (۱۵)(۱۶) و این در حالی است که ممکن است خشونت روانی کمتر از سایر انواع خشونت‌ها گزارش شود چون اکثر زنان آسیب‌دیده از حقوق خود در مقابل خشونت همسرانشان آگاهی ندارند و گاهی نیز به علت ترس از آبرو از ذکر آن خودداری می‌کنند (۲). درحالی‌که بررسی آمار خشونت در اکثر شهرهای ایران، بیشتر بودن خشونت روانی علیه زنان را نشان می‌دهد ولی در مطالعه‌ای که در سال ۹۳ توسط راد و صالح در شهرستان خوی انجام گرفت (۱۷) و همچنین مطالعات طالب پور و همکاران که در سال ۹۸ در اردبیل و مطالعات محمدی و میرزایی در سال ۹۱ در شهرستان روانسر نشان داد که خشونت جنسی

بیشترین و خشونت فیزیکی کمترین نوع خشونت اعمال‌شده در این نقاط است (۱۳،۱۸). مطالعات کوردی و همکاران در سال ۹۶-۹۵ انجام گرفت و نشان داد خشونت جسمی بیشترین نوع خشونت علیه زنان در شهر اهواز می‌باشد (۱۹). مطالعات زارع شاه‌آبادی و امینی در سال ۸۹ در شهر تکاب نیز بیشترین آمار خشونت علیه زنان را در زمینه خشونت اقتصادی مطرح کرده است (۱۱). بنابراین لزوم آموزش زنان در مورد شناخت مسائل زمینه‌ساز خشونت علیه آنان و آگاه کردن آن‌ها در زمینه روش‌های کاهش خشونت و مراجعه به مراکز حمایتی و دفاع مناسب و به‌موقع از حقوق خود بر کاهش این خشونت‌ها علیه زنان انکارناپذیر است. همچنین با توجه به کاربرد و افزایش استفاده از فضای مجازی می‌توان گفت نظارت و مدیریت درست و راهکارهای کاهش تخلفات سایبری نیز می‌تواند تا حدی از این خشونت‌ها جلوگیری به عمل آورد. جامعه‌پذیری جنسیتی اصلی‌ترین عامل بازتولید و ادامه خشونت علیه زنان است و تا زمانی که تحولی در جامعه صورت نگیرد این معضل ادامه خواهد داشت برای رفع این مشکل پیشنهادهای زیر مطرح می‌شوند: ۱- تغییر نگرش‌ها، فرهنگ‌ها و عقاید ۲- توانمندسازی زنان و دختران از راه افزایش سطح تحصیلات آنان به‌منظور دستیابی به آگاهی‌های بیشتر و کسب منابع قدرت ۳- گسترش برابری نقش‌های جنسیتی زنان و مردان در خانواده؛ ۴- بازنگری و یا تدوین قوانین حمایت از زنان و آموزش حقوق آن‌ها (۱۴) درنتیجه این مقاله می‌تواند برای مطالعات جامعه‌شناسی در زمینه انواع خشونت‌های اعمال‌شده علیه زنان در ایران طی ۱۰ سال گذشته مورد استفاده محققین قرار بگیرد تا با شناخت میزان شیوع انواع خشونت در نقاط مختلف کشور آشنا شوند و از اطلاعات آن در تحقیقات خود بهره‌گیرند. اقدامات مداخله‌ای باید سطح دستگاه‌های قضایی و مراکز آموزشی و بهداشتی-درمانی صورت بگیرد و همچنین زنان باید به سطح آگاهی مطلوب در زمینه حقوق شرعی و قانونی خود در جامعه و خانواده برسند و گسترش مراکز مشاوره خانواده و کاهش تبعیض جنسیتی و کمک به بهبود شرایط اقتصادی خانواده‌ها با فراهم‌سازی زمینه اشتغال و حرفه‌آموزی باید مدنظر قرار بگیرد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از اساتید واحد پرستاری-مامایی دانشگاه علوم پزشکی شیراز که ما را در نوشتن این مقاله یاری کردند کمال تشکر را بجا می‌آوریم.

References

- 1- Arefi M. Domestic Violence against Women in Urmia City. *J Soc Psychol Stud Women* 2003;1(2):101-9

- 2- Hosseinabadi M, Amirahmadi R, Esmaeili A, Naeimi M. The Process of Violence against Women in Iran and the World: Providing Solutions to Reduce Violence

- based on the Experience of Countries. *IAU Int J Soc Sci* 2021;11(4).
- 3- Shapiro J. Anthropology and the study of gender. *Soundings* 1981;446-65.
- 4- Mahdinejad E. Investigating the manifestations and types of violence against women in five novels of the seventies. *Literary Res* 2020;16:91-119.
- 5- Saltzman LE, Green YT, Marks JS, Thacker SB. Violence against women as a public health issue: comments from the CDC. *Am J Prev Med* 2000;19(4):325-9.
- 6- Fathi M, Feizy K, Darvishi A. Contexts and Consequences of Sexual Violence in women Homelessness. *J Res Soc Work* 2018;5(18):35-84.
- 7- Mohseni Tabrizi A, Kaldi A, Javadianzadeh M. The Study of Domestic Violence in Married Women Admitted to Yazd Legal Medicine Organization and Welfare Organization. *J Toloo-e-behdasht* 2013;11(3):11-24.
- 8- Baghi V, Dalvand S, Farajzadeh M, Foroughi S, Gheshlagh G. Violence against women and its related factors: A cross-sectional study in Saghez. *Sci J Nurs Midwifery Paramed Fac* 2021;6(4):21-31.
- 9- Mohebi F, Samii Z. Social Pathology of Women's Issues. *Strategic Stud Women* 2010;12:35-56.
- 10- Markward MJ. The impact of domestic violence on children. *Fam Soc* 1997;78(1):66-70. Available from: <http://dx.doi.org/10.1606/1044-3894.738>.
- 11- Zare Shahabadi A, Amini K. Investigating the effect of ethnicity on violence against women in the city of Takab. *Police Order Sec J* 2010;3(1):53-78.
- 12- Rahgoshai H. The role of governments' intervention in domestic violence against women from the perspective of human rights and studies on the protection of women's rights. *J Hum Rights Res* 2006;4:121-50.
- 13- Mohamadi F, Mirzaei R. Social factors affecting violence against women (the city Rawansar). *J Iran Soc Stud* 2013;6(1):101-29.
- 14- Pordel M, Abbaspour Z. Comparison of types of violence against urban and rural women, *J Applied Res Counsel* 2008;3:69-82.
- 15- Hamtpour B, Mohseni RA, Amir Mozaheri AM. Investigating the Relationship between Social Violence and Violence Against Women in Cyber Space (Case Study: Women 20-45 years old in Tehran). *J Soc Res* 2018;38(10):36-5.
- 16- Moghaddam M. The effect of cyberspace on violence against women. *Horizons Humanities* 2017;5(1):29-41
- 17- Mohebi F, Samii Z. Social Pathology of Women's Issues. *Strategic Stud Women* 2010;12:35-56
- 18- Talebpour A, Karimifar N. Comparative Study of Violence against woman in Kurdish Regions of Iran and Iraq. *Women Stud Sociol Psychol* 2019;17:131-62.
- 19- 1. Kordi R, Jamshidi F, Limoei F, Hosseinibehbahani SF. assessment of the causes of wife abuse referred to legal medicine organization in khozestan between the years 2016_2017. *Jundishapur Sci Med J* 2019;18(1):59-69.
- 20- Fakharzadeh L, Tahery N, Heidari M, Hatefi Moadab N, Zahedi A, Elhami S. Factors Associated with Prevalence of Domestic Violence in Women Referred to Abadan Health Centers in 1394. *Iran J Epidemiol* 2018;13(4):328-36.
- 21- Sheikhbardsiri H, Khademipour G, Aminizadeh M, Fatemian R, Doustmohammadi M M. Factors Related to Domestic Violence against Female Employees in Educational Hospitals Affiliated to Isfahan University of Medical Sciences in 2016. *J Hospital* 2018;17(1):45-52.
- 22- Zanzanizadeh H, Salehabadi E, Jafarian Yazdi N. Effect of Social Capital on Domestic Violence against Women in Mashhad. *Q J Soc Dev* 2015;9(2):7-46.
- 23- Derakhshanpour F, Mahboobi HR, Keshavarzi S. Prevalence of domestic violence against women. *J Gorgan Univ Med Sci* 2014;16(1):126-31.

- 24- Salehi H, Mehralian HA. The prevalence and types of domestic violence against pregnant women referred to maternity clinics in shahrekord, 2003. J Shahrekord Univ Med Sci 2006;8(2):72-7.
- 25- Khoshe Mehri G, Marin S, Shamsi M, Amir-Almasi H. Social factors effective in causing violence against women by husbands in Shahid Fayaz hospital in Tehran in 2013. J Neishabur Fac Med Sci 2014;2(4):36-44.
- 26- Yarinassab F, Amini K. Prevalence and Types of Violence against Women Seeking Divorce Referred to the Forensic Medicine Organization; a Case Study of Boyer-Ahmad County. Iran J Forensic Med. 2020; 25 (4):39-44.
- 27- Torkashwand F, Rezaeean M, Sheikhfathollahi M, Mehrabian M, Bidaki R, Garousi B et al. The Prevalence of the Types of Domestic Violence on Women Referred to Health Care Centers in Rafsanjan in 2012. J Rafsanjan Univ Med Sci 2013;12(9):695-708.
- 28- Ghazanfari F. Effective factors on violence against women in Lorestan county towns. Yafte 2011;12(2):5-11.
- 29- Mohammadi Y, Dehghaniyan H, Dehghani F. Determining the psychological and social factors affecting violence against women in the city of Noorabad Mamsani - 2013. Armaghane Danesh 2014;19(6):542-52.
- 30- Naderpoor Y, Zare Shahabadi A. The Relationship between Childhood Violence Experiences And Violence against Women in Koohdasht City. Women Stud Sociol Psychol 2015;12(4):93-118.
- 31- Navabakhsh M, Khaghani Fard M. Sociological Study of Violence against Married Women from Iran and Armenia. Women Stud Sociol Psychol 2015;13(4):64-91.
- 32- Bolhari J, Amiri T, Karimi Keisomi I, Mohseni Kabir M. Domestic Violence Prevention Advocacy Program: A Pilot Study in Tehran Urban Area. Iran J Psychiat Clin Psychol 2018;24(2):124-35.
- 33- Rezvani S, Mahdaviipoor A, Monib A. Sexual violence against women in Iran and Afghanistan legal system: From Sexual Harassment to rape. J Law Res 2020;23(91):351-76.
- 34- Fallah S, Rostamzade S, Ghelich M. Effective factors on confronting violence on married women. J Gorgan Univ Med Sci 2016;17(4):91-7.
- 35- 1. Karimi K, Arab Khorasani S, Tabatabai F, Nasiri M. Comparative comparison of concepts of violence in gender, women, family research in Iran and developed countries based on the co-words analysis. Woman Dev Polit 2021;19(2):193-221.
- 36- Kianfard L, Parhizgar S, Musavizadeh A, Shams M. Training Needs Assessment to Design Empowerment Programs for Preventing Domestic Violence Against Iranian Married Women. J Tolooe-behdasht 2017;16(1):108-20.
- 37- Ahmadi M, Rahnavardi M, Kiyani M, Purhoseingholi A, Moafi F, Asadzadeh F. Study of Predisposing Factors for Domestic Violence among Women. J Health Care 2015;17(1):70-81.
- 38- Ghahari S, Khademolreza N. Spouse Abuse in Iran: Where Are We Today? Iran J Psychiat Clin Psychol 2019; 24 (4):458-462.
- 39- Aghakhani N, Mosavi E, Eftekhari A, Eghtedar S, Zareei A, Rahbar N, et al. A study on the domestic violence in women with addicted and non-addicted husbands referred to forensic center of Urmia, Iran. Nurs Midwifery J 2014;11(11):907-17.
- 40- Jafarian T, Fathi M, Arshi M, Ghaderi R. The Effect of Men's Emotional Intelligence on Violence against Women among Married Couples. Knowl Res Applied Psychol 2017;16(4):76-83.
- 41- Yarinassab F, Amini K. Prevalence and Types of Violence against Women Seeking Divorce Referred to the Forensic Medicine Organization; a Case Study of Boyer-Ahmad County. Iran J Forensic Med 2020; 25(4):39-44.
- 42- Atashneh M, Basirinia AH, Ebrahimi-Nasab Y. Investigating the causes and effects of sexual crimes

- against women in the perspective of Iran's criminal laws. *Sci J Women Culture* 2012;4(11):99-109.
- 43- Aghakhani N, Eftekhari A, Zare Kheirabad A, Mousavi E. Study of the Effect of Various Domestic Violence Against Women and Related Factors in Women who Referred to the Forensic Medical Center in Urmia city-Iran 2012-2013. *Iran J Forensic Med* 2012;18(2):69-78.
- 44- Mirzania A, Firuzi M. Covid-19 setting the stage for increased domestic violence against women: a systematic review. *Rooyesh-e- Ravanshenasi J* 2020;9(9):205-14.
- 45- Rad F, Marzi S. Investigating the social factors affecting violence against women in the families of Khoy city. *J Iran Soc Stud* 2015;44(12):21-35.

AN OVERVIEW OF TYPES OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN IRAN BETWEEN 2010 AND 2021

Seyede Zahra Jafari¹, Fateme Parvin²

Received: 25 June, 2022; Accepted: 19 September, 2022

Abstract

Background & Aims: Violence against women is a substance that affects the health of women and society. Although there are laws in most countries to prohibit violence against women, but there is still significant statistics of this social problem. The purpose of this study was to determine the prevalence and causes of various types of violence against women in Iran in 11 years from 2010 to 2021.

Materials & Methods: This study is a review which conducted by reviewing articles from google scholar, Springer, Pubmed, and Proquest databases for English sources and Magiran, Iranmedex, and academic Jihad databases for Persian sources, along with library studies. The search keywords were: violence against women, domestic violence, cyber violence, Iranian women, violence against married women in English sources and their equivalent terms in Persian. Initially 18551 articles were extracted that by studying their abstracts and titles and considering the entry and exit criteria, 45 articles were included in the study. The selection criteria of the articles was authentic articles published from 2010 to 2021 in the field of violence against women in Iran.

Results: The results of the study showed that the most common type of violence against women in Iran is mental violence, followed by physical violence, and the sexual violence which was the least. Factors such as socio-economic problems, spouse's addiction, age, education level, number of children, cyberspace, Corona crisis, etc. were the underlying factors of violence against women.

Conclusion: Psychological violence is the most common type of violence against women in Iran. One of the ways to reduce the crisis of violence against women is to inform them about their rights. Judicial, educational, and medical-health interventions should also be considered.

Keywords: Violence Against Women, Violence Against Married Women, Iranian Women, Cyber Violence, Domestic Violence

Address: Shiraz, Shiraz University of Medical Sciences, Faculty of Nursing and Midwifery

Tel: +987136200431

Email: bahareh.jfr75sun@gmail.com

Copyright © 2022 Nursing and Midwifery Journal

This is an open-access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

¹ Master's student in midwifery, education orientation, Shiraz University of Medical Sciences (Corresponding Author)

² Master's student in midwifery, reproductive health, Shiraz University of Medical Sciences